

RAAB JÓZSEF

*Voks és valóság**Vitairat**„Hagyjátok a boltaknak, hadd temessék el az ő halottaikat.”*

Újszövetség

1. INTERMEZZO, 2006

2006 tavaszán a nagytőke támogatta manipulatív újbaldalal ismét diadalmaskodott az egységét veszített konzervatív jobboldali szövetség felett. Többségük viszonyzáma azonban ismét elenyésző, ráadásul stagnáló tendenciát mutat. A kommunikációs csatát a komprádor médiákban és a jól finanszírozott terepeken ezúttal is megnyerték, de a háborút még korántsem. Vajon mi az oka annak, hogy „balról” immár másodszer is hatékonyabbnak bizonyult a politikai PR és a marketing a tartalékok mozgósítására. A mozgósítható pénz, a gerjesztett tömegpszichózis az ún. jobboldali veszéllyel szemben vagy a posztzocialista nosztalgia? Mindhárom igaz, de ezzel kapcsolatban felvetődhet az érv: ezt a választást a Fidesz veszítette el. Ortodox jobboldali konzervativizmusával ugyanis nem tudta megszólítani azoknak a fiataloknak, középkorúaknak és időseknek a tömegét, akik a „Munka, Otthon, Család” programját „balról” élük meg, és balról szorultak bele a sajátos magyar posztmodern fejlődés gazdasági-társadalmi és ökológiai-kulturális csapdájába. A nemzeti identitás, túlélés jogos és aktuális programjának évtizedes stabil szavazó bázisa, ha kevéssel is, de ismét alulmaradt a kapitalista New Left mindent elsöprő propagandagépezetével szemben. Magyar sors, hogy a werberi-gyurcsányi plakátmosoly bővületében tömegek önként és dalolva vonultak az urnákhoz, hogy saját távlati halálos ítéletüket írják alá a fülkék homályában. Igen, igen. De értjük-e, hogy érettük nem tehetünk már semmit? Vajon a sajátosan magyar politikai konstelláció rejtelmes ökológiája, az antagonizmusok békés egymás mellett élésének művészete és politikai bűvészete – demokráciánk – fenntartható-e távlatosan egy társadalmi és kulturális lényegét nem érintő politikai váltógazdaság alkalmilag el-kampányolt mókuskerekén? Aligha. Vagy csak a neofita MDF álmodozik a nekiveselkedettek közötti lelki megbékélés álszent ökumenéjéről, „normalitásáról”? Vajon hány „trójai falovat” kell még kiánsunk ahhoz, hogy korszerűsödjön végre politikai archeológiánk, tisztuljon a szemünk látása közel s távolra egyaránt. Végre!

2. ÖKOLÓGIA ÉS POLITIKA

A sehova sem vezető politológiai szemfényvesztés és értelmiségi szószátyárkodás helyett talán termékenyebb lenne a politika, a társadalom és a természet mélyrétegéibe hatoló, jellemzően háttérbe szoruló szociológia/kultúrokológia háttérmezgyéjén kereskedni. Mert Szelényi (1974) szerint „az értelmiség útja az osz-

tályhatalomhoz” vezet. 2006-ban legalább annyira, ha nem inkább. Aligha lehet tehát képes olyan önreflexióra, amelyben a tőkés politika által posztmodern módon alávetett társadalom öntudatát hitelesen képviselje a választások közötti 4 éves intermezzókban is. Mert a választásokat a választások közötti dolgos hétköznapiakban illene megnyerni, ha nem akarjuk az elfogulatlansággal egyáltalán nem vádolható hazai médiabirodalom diktálta hajrára bízni a döntést. A társadalmi tudat felszínén szörfözgető és azt rendre manipuláló gyökértelen politológiaiipar helyett tehát érdemesebb a társadalmi lét valódi gyökereit, beágyazottságát feltárni képes ökológia jól bevált eszköztára felé fordulnunk – legyen az természet-, társadalom- vagy kultúrokológia. Bibó István bölcs társadalomökológiájából megtanulhattuk például, hogy a „zsákutcás magyar történelem” milyen meglepetésekre is képes. Balogh János óta pedig tudjuk, milyen erő rejlik az ökológiai trendek, tendenciák felismerésében, és milyen kozmikus tétje van annak, hogy az élővilág rádöbbenjen mindennek lokális és globális kockázataira. Mindezek tükrében abszurdum, hogy 3 hónappal a helyhatósági választások előtt a polgári oldalon nincs és nem is volt igazi „zöld” politikája. Ahogyan a doktriner jobboldalisága miatt nincs és nem is lehetett igazi „munkás” politikája sem. Piros, fehér, zöld? Hiába voltunk tehát rendre sokan, bár nem elegenden a nagygyűléseken, az ott lobogtatott trikolor színhármasa így bizony idővel csak kifakul és konzerválódik. Aligha ez lenne a „hűség” pártjának a célja. Mert ha az ingatlanspekulációs komprádor és stróman hazai nagytőke 4–5 éves „zöldmezős” ámokfutása városon és vidéken egyaránt – csupán Budapest körül 10 000 hektár az ökológiai veszteség – sem ébreszt fel bennünket konzervatív polgári álmainkból, akkor semmi sem. Pedig az ökológiai katasztrófa itt kopogtat már a küszöbünkön, s nem akármilyen a mozgósító ereje, ha felismerjük XXI. századi kihívásait. Az ökológia azonban nem csupán a természetről szól. A korszerű „zöld” politika sem csak arról, hiszen a társadalom és a kultúra is felfogható ökoszisztémaként. Ennek jelentősége különösen ott – így például hazánkban – domborodik ki, ahol egyértelműen manifesztálódnak a „kulturkampf für lebensraum” XXI. századi posztmodern empirikus körvonalai.

Tragikus történelmünk ismeretében nem kell nagy jósnak lenni ahhoz, hogy felismerjük: jobboldal ide, baloldal oda, bizony végveszélyben életterünk hálózata, végső soron az ökümenikus életvilág. Elég csak ökológiai szemüvegen keresztül nézni, hogy lássuk: bizony szukszcesszió, szegregáció és szlökkésődés zajlik társadalmunkban a „dübörgő ipar és emelkedő jólét” nyomában, különösen pedig az annak kultúráját hordozó kollektív tudatalattiban. Az ökológia kíméletlen ítélőszéke előtt azonban minden polgár egyenlőnek született. Legfeljebb abban különböznek egymástól, hogy ki csatlakozik az életvilágot szisztematikusan bomlasztó entrópikus folyamatok öszznépi szekértolásához. Ki görnyed ettől, és ki csatlakozik, illetve ki veszi fel a kesztyűt – jobb híján a bomlasztó entrópikus erők szekértolójaként. És az embléma és ereklje ma még sajnos jobban izgatja a polgárok fantáziáját, mint a kultúrokológiai kizsákmányolás alatt senyvedő sorsuk szomorú önéletrajza. „Hogy legyen altiszt, azt kutatja...” – írja a költő, mielőtt öngyilkos lett. Esete sajnos nem egyedül e hazában. Vajon miféle átok ül rajtunk, hogy rendre ki-

térünk a szembesülés parancsa elől? Sorsválasztók sorstalansága? Vagy az eszmélet elkótyavetyélése?

Az ökológiában azonban – szemben a közéleti világzsvajjal – egyelőre mély csend honol. Csak a föld mélyére sülyesztett ciános hordók rozsdás eresztékei hasadnak tovább. Megannyi ökobomba ázik az életet adó talajvízben. De nálunk még jó a helyzet, mert szomszédságunkban például taposóaknák után kutatnak. Csak levegőnk telik meg nitrogén-dioxiddal, amin azonban lazán keresztülhajtanak klimatizált automobiljaink, ha végre zöldre vált a piros a torlódásban. Aki a volán mellett ül, túléli. A gyalogos, kerékpáros tüdején a sor. Addig is fogyasszunk többet az evilági örökélet Hedónjában, hogy a társadalmi anyagcsere nagy forgatagában ránk dőljenek hulladékhegyeink. A túlfogyasztásból felmarkolt profit pedig arra kell, hogy az ökoszisztéma válságosabb területeiről, a szennyezésből ökotiszta környezetbe költözzenek át az arra kiérdemesültek. Az „alföldi szép nagy rónaságra” szorultak pedig évente aggódva figyelik a folyók áramlását, emberfeletti módon küzdve meg gátjaik megerősítéséért. Mert Kárpát-medence az ország, melynek sokat látott partjait nemcsak az ár fenyegeti, hanem az alkalmi ciánmérgezés következtében előálló tömeges halpusztulás is. Az áradás pedig kimossa a falvak, városok nyílt szennyvíztározóit is, járványveszéllyel fenyegetve a lakosságot. Egészségügyi problématérképünkről már nem is beszélve. Megkockáztatjuk tehát, mielőtt „depressziós kampánnyal” vádolnának, hogy az ökoszisztémában nagyságrendekkel nagyobbak a társadalmi feszültségek és egyenlőtlenségek, amint azt a „közéleti” politika egyáltalán el tudja képzelni. „Fecseg a felszín és hallgat a mély.” De sebaj, a zengői bazsarózsát már sikerült megmenteni. A pongyola pitypang, a lápi lilium, a tavaszi hérics meg az ökörfarkkóró pedig nincs közvetlen életveszélyben. Levegőhöz jutottunk, és már ez is eredmény. Nemrég volt virágvasárnap, és mindaddig az is marad, amíg nem tudjuk végre megérteni nagyszombat és pünkösöd kozmikus tavaszi üzenetét, az életszenség igazi tétjét, amely egyelőre sajnos lefordíthatatlan a politikai közbeszéd blikfangos nyelvezetére. Ökológiából bizony egyelőre elégtelenre vizsgázott a nagypolitika.

3. A HIÁNYZÓ BALKÖZÉP

A keresztény–kommunista összefogás érdekes módon nem számít tabunak, mint nálunk, a verőfényes Itáliában. A balközép Ulivo (Olajág)-Rifondazione koalíció története ugyanis nem a jobboldali médiamágnás Berlusconi mostani bukásával kezdődött. A történet még a '90-es évek közepére nyúlik vissza, amikor a kereszténydemokrata–kommunista pártok összefogása kormányra emelte Prodit, az Európa Bizottság későbbi elnökét. Most csak ismétlődik a történet, még ha a komprádor hazai média akkor is, most is, jellemző módon agyonhallgatta az események lényegét. Mert hazai viszonylatban az efajta politikai konstelláció még most is tabunak számít. Pedig egyébként közismertek lennének hagyományos reneszánsz és vatikáni itáliai kapcsolataink. Mi mégis makacsul a német mintákat követjük, például a konzervatív jobboldalon, a „CDU–CSU” modellben. Eközben

a hazai globalista „baloldal” pedig, jobb híján, a brit „Labour” mintáját követi. Konzervatív kontra globalista. Ebben az általánosságban vajon hogyan lesz ebből működőképes demokratikus magyar parlamentáris konszenzus? A „démosz” feje felett, ahogyan már 16 éve folyik a celebráció és koncelebráció? Az itáliai értelemben vett középbal modell sajátos konfigurációja magyar földön lehetetlennek bizonyul, sőt tabunak számít a trockista bal- és a keresztény jobboldal számára egyaránt. Pedig a hazai szociálliberális „New Left” politikája hazánkban egyre inkább átveszi Berlusconi jobboldali globalista szerepét. Ugyan milyen „balközép” ellensúly vethet gátat kapitalizálódó gátlástalanságának, ha vele szemben csak egy mind inkább konzerválódó „a polgári jobboldali keresztény koalíciós erő sorakozik majd fel „frakciósövetségben”? A kommunistának megmaradt maroknyi Munkáspárt pedig számkivetve és ortodoxiába szorítva vívja elkeseredett utóvédharcait a tőke kibontakozó hatalma ellen. Vöröslő színe is csak alakalmilag, az utcán találkozhat az elgyengült „zöldekével”. Átütő baloldali nemzeti erőt aligha képviselhet így, parlamenten kívülre szorítva. „Zsákutcás magyar történelem”? (Bibó István). Csapda- vagy ziccerhelyezet? Csak remélni lehet, hogy nem kell megint 4 évet várni arra, hogy felismerjük: „A sírt, hol nemzet sülyed el, népek veszik körül” – európai néppártok...

A következetesen antikapitalista, antiglobalista program nem idegen korunk nagy történelmi egyházai számára sem. Elegendő talán itt utalni a nagypénteki, colosseumi Via Crucis pápai kommentárjainak átütő kapitalizmuskritikai tartalmára. Vissza a gyökerekhez! Mert a kereszténység lényegéhez tartozik, hogy az evangéliumi igehirdetés eredendően alapvetően plebejus üzenetet hordoz. Jézus tanítása, hogy: „Én azért jöttem, hogy Életük legyen, és bőségben legyen” – a jelenlegi (itáliai?) kommunista baloldal számára is szól. A keresztény közösségek 2000 évvel ezelőtti bámulatos elterjedése is a „kommunális” plebejus mozgalmainak köszönhető. Másrészt „könnyebb a szegénynek a tű fokán átjutni, mint a gazdagnak a mennyországba” – hallhatjuk a másik tanítást. De figyelünk-e erre, tömjénfüstös gyertyatartókat és polgári zászlókat szorongatva kezünkben? Formákban és külsőségekben megrekedt, öröklött ortodoxiánk manapság inkább látványos jelenésekben modernizálódik, és egészen a szabad egyházakban testet öltő jehovista kiválasztódás jóléti közösségeinek Új Jeruzsáleme (kapitalista) építéséig terjed. A hazai helyzet tehát mindkét – a keresztény és kommunista – oldalon egyaránt igen bonyolult és meglehetősen konfúz. Cui prodest? Kultúrökológiailag ugyan kinek kedvez, ha a hazai jobboldalt érdemben gyengíti, miközben nem erősíti a baljobbot sem? Amelyek ráadásul mindketten plebejus néppártoknak tekintik magukat. Jogosan? Vagy inkább mindezek helyett a nem létező nemzeti egység megteremtésére koncentrálnak? A nemzeti kérdést helyezik előtérbe a posztmodern kizsákmányolás elleni össznépi harccal szemben. A „nemzet és/vagy haladás” dichotómiája azonban a reformkor óta sok borsot tört újkori történelmünk orra alá, és alapvetően megosztotta a nemzet erőit. Különösen, ha kirekesztőleg, a keresztény-kommunista baloldalt kirekesztő módon alkalmazták. Itthon. Igaz, a vallásos Itáliában nem volt létező szocializmus, s az ottani kommunista párt is még időben az

eurokommunizmus felé fordulhatott a sztálinizmusból, nem az ortodoxiát tekintette kényszerű kiútnak. Mint nálunk, ahol 30 év reformszocializmusa után sem ismerjük fel a posztmodern kapitalizmus igazi kihívásait.

Globalizációs időkben azonban átrendeződnek és átértékelődnek a múltból örökölt politikai konfigurációk. Így lesz ez hazánkban is, csak idő kérdése. Időből azonban, mint ökológiai „jóságból” igencsak szűken állunk. Ha nem akarunk tannú lenni nagyszabású országépítő terveink végső szertefoszlásának, bizony számot kell vetnünk megmaradt lehetőségeink „ökológiai” korlátaival. Egyebek mellett szembe kell nézni azzal, hogy a politikai baloldal itthon alapvetően globalizációs jobboldali programot kínál fel. Hozzá zsozsót meg üvegyöngyöt a népek. Ha pedig ezzel szemben csak egy másik jobboldalt tudunk felsorakoztatni, a rendszer társadalom- és kultúrokológiájának egyensúlya óhatatlanul billenőben, és lejtős pályán a nemzeti egyensúly. A kialakuló sajátosan magyar – Kárpát-medencei – globalizáción belül pedig az igazi kereszténység éppoly „kommunális kisebbségi szerepre kényszerül majd, mint az ortodoxiába szorított maroknyi kommunista mozgalom. Ez persze nem zárna ki „piros-fehér-zöld” kapcsolatfelvételüket, mint Itáliában, de megrögzült ideológiai okokból ettől nagyon távol vannak még. Megvilágbotrány is lenne. Talán egy újjáéledő antiglobalista „zöld” mozgalom, ahol a természet-, társadalom- és kultúrokológia értékei együttesen szentek, lehetne kapcsolatuk kovásza? Mert ökológiai szempontból hazánk helyzete egyáltalában nem kedvező. Vegyük már észre „demokratikus” felfuvalkodottságunkban, hogy a harsány demokratikus és polgári külsín ellenére egy mindinkább lefelé ívelő pályán haladunk, entropikus zuhanásban. Ha ez így megy tovább, történetileg jobb sorsra érdemes nemzetünket tekintve – rövidesen már csak „Lázár feltámasztásában” reménykedhetünk. Széchenyi István, József Attila, Márai Sándor és Latinovits Zoltán számára azonban még nem adatott meg a remény. Hiábavaló lenne áldozatuk? Példájuk mégis ragadós az élőhalottak millióira. Vagy kitántorognak Európába, vagy itthon „éltem, és abba más is belehalt már”. De a makacsul visszatérő nemzethalál kísértéséből térjünk vissza inkább a biztonságosabb „csilláros báli termékbe”, ahol a hosszú folyosók mintás futószőnyegein folyik a demokratikus közélet választási küzdelmeket követő lázas újjáélesztése, panoráma kilátással a Várra, meg a Dunára. „Rendezni végre közös dolgainkat”? Hm.

4. ÉVFORDULÓK VONZÁSÁBAN

Ilyen előzmények után vajon hogyan zajlik le majd a 2006-os magyar választások 3. fordulójának, a helyhatósági voksolásnak az árnyékában, 1956 50. évfordulója. Bizonyára már megmozdította a politikai PR-osok, marketingesek amúgy is élénk élénk fantáziáját, mindkét oldalon. Képzeletben talán már fel is állították a felzászlózott pódiumokat, az erre a célra kivezényelt tankmatuzsálemek helye is foglalt. Csak a Molotov-koktél hiányzik majd, természetesen. A frekvenciát helyfoglalásokért folytatott verseny nyilván már folyamatban van. Holott még 5 hónap van hátra az emlékezésig, és még fel sem állították az önkormányzati

urnákat, sőt le sem bontották. A nagypolitikai sietségben aligha lesz helye a méltó emlékezésnek. Pedig ezt követően, 11 év múlva egy másik nagy össznemzeti megpróbáltatás vár ránk: méltón megünnepelni Kiegyezésünk 150. évfordulóját is. De ezek az ünneplések hoznak-e érdemi változást a hazai 1990–2006-os társadalmi-politikai trendekben, vagy „marad régiben e bús magyar élet”? (Ady Endre). Mert hogy 56 méltó jubileumát már most lekéstük. Miért is? Azért, mert 16 évvel a rendszerváltás után – amely, jogosan, össznépi konszenzus alapján nemzeti ünnepeink méltó sorába emelte ’56-ot – még ma sincs lehetőség a történelmi tisztánlátásra. Pozsgay Imrének igaza volt, amikor a ’90-es évek elején azt nyilatkozta, hogy több évtizednek kell még eltelnie ahhoz, hogy ’56 teljes igazságát megtudhassuk. Ebből már 16 év eltelt, a rendszerváltó események sodrában viszont ma már ott tartunk, hogy 56 forradalma, polgárháborúja és szabadságharca ma jobban megosztja az országot, mint valaha. A készülődő ceremóniák tarka-barka szcenikáját és mesterkélt díszleteit tekintve sokkal inkább a teatrális politikai kisajátítás dominál, mintsem az egykori, a nagyvilág csodálatát és elismerését kiváltó ÁVH-ellenes nép-nemzeti összefogás és szolidaritás. De tabu és titok például a Kossuth téri sortűz éppúgy, mint a Köztársaság tér, ahonnan azóta nagy sietve deportáltak stréber döntéshozók az október 30-ai ostromra emlékeztető emlékműegyüttest. Hát a hiteles relikviák eltüntetésével ugyan milyen valóságtartalomra gyűlünk össze ünnepelni? Mert azzal, hogy fűmaggal szórjuk be közelmúltunk beszédes mementóit, vagy kivágjuk a tragikus eseményekről tanúskodó fákat, csak saját amúgy is sebzett nemzettudatunk sírját ássuk tovább.

„Hagyjátok a holtaknak, hadd temessék el az ő halottaikat” (Újszövetség). Legalább ezt meg kellett volna tenni a rendszerváltás hajnalán. Ha már egykori életművükkel nem akarunk szembesülni. Mert hová vezetett az egykori MDF–SZDSZ paktum vezényelte lázas antikommunistázás? Ide, 2006-ba. De hová vezetett volna 56 forradalma, ha az oroszok kivonulása után nem lövik szét a pártházat, ha Nagy Imre és Kádár János...? „Csillag a máglyán”? Aztán keserűségünkben és csalódottságunkban azt a 3 évtizednyi történelmi tapasztalatot is kitérítették dolgos „polgári” politikusok az emlékezetünkéből, amely 1990-ig számunkra az európai státus quo konstellációjában a reformszocializmusban mégis megadatott. Amnéziánk önvesejtő csapdájába estünk, és máig nyögjük a valós és hiteles történelmi elemzések hiányát. Elfalsult történelmi tudatunk így aztán aligha tud majd kiigazodni a posztmodern kapitalizmus rafinált szövedékén. Ez volt a cél? Ilyen előzmények után hiába fohászunk a zsoltárossal: „Ovi nomál me kenú” – azaz „Király Urunk, írjal be bennünket az Élet könyvébe”. Hát csoda, hogy már „nem vagyunk a térképén” (Európa kiadó)? Vajha ilyen egyszerű volna a kultúrokológiai képlet, Isten úccse már 2006-ban kilábaltunk volna a csapdából. A helyzet azonban sokkal bonyolultabb, mert nemcsak nemzeti, hanem immár globális méreteket ölt skizofréniánk. Mi pedig továbbra is, „hogyan legyen altiszt, azt kutatja” módján próbálunk makacsul vigasztalódni, és a dolgok jelenlegi állása szerint nem hogy 1956 októberére, de még a 2017-es Kiegyezés-jubileumra is méltatlanok leszünk.

De van itt készülöben egy másik, távlatibb jelentőségű centenárium is mentő-
 övnek: 2033, Krisztus Urunk passiójának és feltámadásának 2000 éves évfordulója.
 Ha nem jön be 1956 50 éves és 1867 150 éves méltó megünneplése, a 2000. év-
 ben talán még reménykedhetünk. „De ha eljön az Úr, talál-e még élő hitet a föl-
 dön”? Mert ez a legfőbb kérdés. Meg talál-e még Földet, mint olyant, folyókat
 a medrükben, eget a szmogon túl meg évszakokat Grönlandtól Alaszkáig. Talál-e
 lakott városokat, falvakat itt a Kárpát-medencében? Vagy csak a kiválasztott gaz-
 dagok neofita gyülekezeteinek pompázatos Új-Jeruzsálemi virítanak majd a verő-
 fényes napsütésben, karavánszerájokkal és bádogyárosokkal körülvéve, ahol plebs
 lesz a plebejusokból is. És mindeközben persze dübörögni fog itt körülöttünk
 a tudásipar, a bio- és nanotechnológia, az alkonygazdaság és a turizmusipar. Ha-
 zánk „kreatív régiójában” pedig cifra szűrökbe konzerválódva úgy kelletjük majd
 magunkat, mint a néhai tanyasi vásárokon elődeink az eladó sorba jutott nagy-
 szarvú szürke marhát borjastul. Érdemes tehát a globalista hazai „baloldal” láto-
 másos európeer prognózisait megidézni jó előre, hogy időben okuljunk belőle.
 Meg hűségese fegyverhordozójának, a neológ liberális pártnak a talp alá való kísé-
 zését mindeközben. Globalizáció liberális aláfestéssel, „szép új világ”. Nem két-
 séges: „Kulturkampf für lebensraum” – erre nincs jobb magyar önkifejezés. Mert
 az ökológiai naptárak szerint nem kétséges: ha nem is záróra, de visszaszámlálás
 van Európában és a különösen itt, a Kárpát medencében: 2033–2017–2006, és
 pont itt vagyunk 3 hónappal a „jubileumi” helyhatósági választások előtt. Még
 vagyunk, de addig leszünk-e? Mert már a rövid, pár hónapos távlatra kitekintő
 ökonómiai válaszok is lehangolóak, a távlatosabb ökológiaiak még inkább. Egyedül
 az ökumenében reménykedhetünk még. Nem véletlen, hogy „öngyilkos civilizá-
 ciónk” pont ezt az utolsó talpon maradt kultúrokológiai bástyát támadja a liberális
 globalizációban a legelszántabb, legvehemensebb módon. És pont itt Magyar-
 országon, ahol 1000 éve áll-állja a tatár, a török, a német és orosz ostromát, Tri-
 anon és 44 után „megfogyva bár, de törve nem”. S ha ez is ledől, csak egy terebé-
 lyes vákuum marad a helyén, egy begyógyíthatlan sebhely Európa közepén,
 amelyből aligha profitálhatnak diadalt önhitt legyőzőink. Konzerválódjunk tehát
 ebben a perspektívában? Aligha. Mert: „Tenéked másik úton kell ma járni, ha
 nem akarsz e vad helyen megállni” (Dante).

5. A HARMADIK FÉLIDŐ

A politológiai meccsnek azonban a harsány kampányba fulladt 2006-os parlamen-
 ti választásokkal még koránt sincs vége. Kevésbé közismert alaptétele ugyanis Alkot-
 mányunknak, hogy a demokrácia alappillérei mégiscsak a helyi önkormányzatok. Az
 elpolitobürokratizálódott hazai nagypolitika összes parlamentális és médiaszereplő ár-
 mánykodásai ellenére is igaz, hogy a helyhatóságok alulról felfelé építkező és lokáli-
 san horizontális gyökérszete nélkül a politika csak ideológia, közbeszéd, közélet, PR,
 marketing, röviden „úri huncutság”. Ezt az iskolát már 16 éve járjuk és 5 parlamenti
 választással a hátunk mögött, most mégis úgy tűnik, nem lettünk bölcsőbbek tőlük.

Mert mi teheti emberközelivé két választás között a nagypolitikát: egy leereszkedő kézfogás, egy táncos videoklipp, a szervilis média vonzó ajnározása, sok-sok zászló és színében jól megválasztott nyakkendő, kalap, nyaksál az öltönyzubbonyok alatt? Aligha. Az igazi mérce „face to face”, csak helyben állítható fel, a természetes kapcsolatok és ismeretségek helyi hálózatában, a társadalmi életvilágban és élettérben. Ezért van óriási jelentősége az egyébként alábecsült helyhatósági választásoknak a nagypolitikai választások harmadik fordulójának. Mert a rendszerváltás egyik legnagyobb mulasztása, bűne (?) a krónikus demokráciahiány, ami örökölt ugyan, de a jogdogmatikán túl alig tettünk valamit hozzá a gyógyításához. Helybenjárás vagy még annál is rosszabb? A kádárizmus után igazából csak a régi-új politikai osztály elitista demokráciája valósult meg hazánkban, amit 4 évente, mintegy szelepként, rendre elönt az össznépi indulatok áradata. Uszadékként a felragasztott, letépkedett plakátok képe marad utána – szomorú tanúságul? Mert ugyan mit kezdjen magával a „démosz”, a „magányos tömeg” a két parlamenti választás közötti intervallumban? Természetesen gyakorolhatná demokratikus jogait, jobb híján helyben. Még szerencse, hogy az önkormányzatok jogai alkotmányosan védettek. Lehet persze ezzel szakmailag visszaélni meg lehet mindezt – főként gazdaságilag – felülről tudatosan manipulálni is. Nem kétséges azonban, hogy a parlamenti demokrácia stagnálásával a közeljövő politikai küzdelmeinek fő demokratikus terepe pont a helyhatósági, önkormányzati hálózatok lesznek. Ha lesznek még! Merthogy a globalizációs regionalizmus térhódításával hallani már „ballib” oldalról olyan alkotmánymódosító tervekről, miszerint pont ennek a tradicionális magyar önkormányzati rendszernek – élettérnek – a modernizálásán gondolkodnak. Amelyre viszont rámehet falu, város, megye élő közössége. Hogy a „Rokonok” világa már a múlté? Lehet, de akkor a népi eredetű dzsentroid hálózatok felszámolása mellett, a mérleg elvén, a különböző gazdasági maffiák, díszes társaságok és lobbicsoportok hazai politikához szorosan kötődő „szabadkőműves” mimikri- és alibikapcsolatait is ugyanúgy manifesztálté kellene tenni. Persze ne legyenek illúzióink: előbb egyeznek ki ők „ketten” az asztal alatt, mintsem hagynák magukat manifesztálódni. Figyelve a műsorokat, ez a „kiegyezés” a médiában már be is következett. Lesz tehát mit ünnepelni 2017-ben! A deáki–eötvösi–antalli mű beteljesedőben, „tisztelet” a Társaságnak! A Széchenyi-programnak meg annyi. Vagy talán mégsem? Nyilvánvaló, hogy a 2006-os választások harmadik fordulóját azok a pártok nyerik meg, akik megnyerték az első kettőt. Vagy azok, akiknek az elmúlt másfél évtized során sikerült mélyebb gyökereket is eresztetni a vidék göröngyös és a város sikamlós talajában. Ahol a polgárok eddig is elégedettek a munkájukkal. A médiafelszín – hacsak nem a helyi média, a templom, iskola és kocsmá – itt kevésbé rúg labdába. De megmérettetése ez a nagypolitika pártalakulatai vertikális szervezettségének is, a horizontálisból ugyanis Dunát lehet rekesztetni. Hiszen másról sem szól a sajtó, média meg az önhitt politológusi „közbeszéd”. Ideje lenne témát váltani – kampánytémát.

Tegyük tehát permanensé a folyamatot, hogy végre alulról felfelé is építkezhesen demokráciánk, ahogyan ez a nálunk szerencsésebb országokban bevett szokás. Mert így a nagypolitika sem árválkodna és „garázdálkodhatna” magában, és nem ereszhetne horizontálisan olyan oldalhajtasokat, mint a vadtök, ami dísznövény-

nek elmegy ugyan, de termőre nem fordulhat, mert csupa inda. Mielőtt még végképp elöntené agyunkat a nagypolitikával szemben érzett plebejus indulat – vagy sárga irigység? –, ahol csak szavazógépnek tekintik a pógárt, ahová elegendő egy egy szépen kicsiszolt érmet bedobni, és máris voksol – igen-igen –, érdemes talán nemzeti hagyományaink 50–150 éves mélyrétegeibe visszanyúlni, és közkinccsé tenni politika történetünk és kultúrókológiánk páratlan kincseit és tapasztalatait. Mert annyi balszerencse közt, oly sok viszály után, megfogyva bár, de törve nem, „él nemzet e hazán.” És él mert élni kell falun, városon, megyében, régióban – a magyarországi választások harmadik fordulójának megannyi helyszínén. Még akkor is, ha „Tőke és fasizmus jegyesek, minden külön értesítés helyett”. És értsük jól, ezúttal posztmodernül József Attila ismert üzenetét! Kezdődjön tehát a harmadik félidő! A szünet utolsó perceit éljük, van tökmag, interjú, szerencsejáték, zeneszó, minden. Az RTL közvetít, ha meccsről van szó, rá mindig lehet számítani. Persze ezúttal a „köztelevízió” is érdeklődik. Naná! Mert fontos tudni, hogy amíg a bíró alkotmányosan le nem fújja a mérkőzést, addig semmi nem dőlt még el, hiába az első két forduló gondos kalkulációja. Demokrácia van, de lehet-e még helyi demokrácia ebből? Csak azért is „Hajrá Magyarország, hajrá magyarok”! Ady Endre, aki nem volt akárki, velünk van: „Én beteg ember csupán csak várok, vitézlő harcos nem lehetek, de szívemetek, azt megérdemeltem, véletek száguld, vív, ujjong a lelkem, véreim, magyar proletárok.” És „mind az egész nép Áment mondott” (Thomas Mann). ☒